

**ОЦІНКА ВПЛИВУ РУХУ МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ НА
ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

**ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ДВИЖЕНИЯ МАТЕРИАЛЬНЫХ ПОТОКОВ
НА ФИНАНСОВОЕ СОСТОЯНИЕ И РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ПРЕДПРИЯТИЙ**

**ASSESSMENT OF TRAFFIC FLOW OF MATERIAL FOR
FINANCIAL CONDITION AND RESULTS OF COMPANIES**

Розглянуто інвестиційну привабливість промислового підприємства як комплексний показник, який всебічно характеризує його фінансово-господарську діяльність. Проведено оцінку впливу руху матеріального потоку на фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Ключові слова: *логістична система, матеріальний потік, інвестиційна привабливість, виробничий процес, оборотні кошти, рівномірність руху, ранг підприємства*

Постановка проблеми та її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. При пересуванні матеріального потоку між стадіями виробничого процесу промислового підприємства виникають ситуації, коли інтенсивність руху матеріального потоку на і-тій стадії виробництва або значно вище середнього значення інтенсивності руху згідно з особливостями технологічного процесу виробництва, або значно нижче. Для синхронізації руху матеріального потоку та ліквідації «вузьких» місць при його просуванні необхідно, в першу чергу, впливати на розміри незавершеного виробництва та запасів сировини, що надходить у виробництво, а в другу чергу – спрямовувати інвестиції для оновлення чи модернізації обладнання на певних стадіях виробничого процесу. Враховуючи те, що організація рівномірного, синхронного та ритмічного просування матеріального потоку між стадіями логістичного ланцюга сприяє зменшенню потреб у виробничих запасах, а, отже, і зменшенню витрат на їх утримання та скороченню тривалості знаходження фінансових коштів в запасах, що дозволяє, по-перше, вивільнити фінансові ресурси, заморожені в запасах, а, по-друге, підвищити інтереси потенційних інвесторів внаслідок покращення основних показників фінансово-господарської діяльності, тому розгляд питання впливу руху матеріального потоку на фінансовий стан, результати роботи та інвестиційну привабливість набуває особливого значення за сучасних умов розвитку промислових підприємств, які характеризуються обмеженістю всіх видів ресурсів та низькою ефективністю результатів їх роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття. Сьогодні науковий досвід враховує значну кількість праць як закордонних так і вітчизняних вчених, присвячених проблемам визначення та тлумачення «інвестиційної привабливості підприємств», але в них відсутній єдиний підхід до визначення даного поняття. Узагальнюючи думки вітчизняних авторів можна виділити наступні підходи до даного питання [1 – 9]:

- 1) інвестиційна привабливість підприємства як умова його розвитку [1, 7, 8];
- 2) інвестиційна привабливість підприємства як умова інвестування [2, 5];
- 3) інвестиційна привабливість підприємства як комплекс показників [3, 4, 6, 9];
- 4) інвестиційна привабливість підприємства як показник ефективності інвестицій [6].

В кожному з наведених вище груп визначень інвестиційної привабливості промислових підприємств відбивається лише одна з ознак, тому жодне з наведених визначень не відбиває суті інвестиційної привабливості промислового підприємства в межах логістичної системи.

Формування цілей статті (постановка завдання). Оцінити вплив організації руху матеріального потоку на фінансовий стан та результати діяльності промислового підприємства можна за допомогою комплексного показника, який всебічно характеризує фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання, в якості якого виступає показник інвестиційної привабливості. Порівняння значення даного показника для різних підприємств або для різних періодів функціонування одного підприємства надає змогу адекватно оцінити не лише рівень інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання з точки зору його рейтингу для потенційного інвестора, але і надає можливість самому власнику контролювати зміну тих або інших показників фінансово-господарської діяльності та приймати адекватні дієві заходи щодо їх покращення.

Виходячи з вказаного, метою дослідження є оцінка впливу руху матеріального потоку на фінансовий стан та результати діяльності промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Вплив на розмір матеріального потоку, що пересувається між стадіями виробничого процесу, сприяє:

- 1) ліквідації «вузьких місць» при просуванні матеріального потоку між і-тими стадіями виробничого процесу у випадку, коли інтенсивність просування матеріального потоку між стадіями виробничого процесу значно вище середнього значення інтенсивності руху;

2) підвищенню інвестиційної привабливості промислового підприємства для потенційних інвесторів; а отже, сприяє залученню інвестиційних коштів для усунення «вузьких місць» при просуванні матеріального потоку для випадку, коли інтенсивність руху його між стадіями виробничого процесу значно нижче, ніж середнє значення інтенсивності руху, встановлене згідно технологічних особливостей процесу виробництва.

Враховуючи твердження вітчизняних авторів щодо інвестиційної привабливості промислового підприємства [1 – 9], зрозуміло, що явище, яке з одного боку відображає здатність до ефективного використання інвестиційних ресурсів і через оцінку його фінансового становища; з іншого боку, розкриває перспективи розвитку підприємства за умов ефективного використання наявних ресурсів та залучення зовнішніх ресурсів. Зокрема, вивільнення коштів з обігу прискорює їх оборотність та покращує основні показники фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності. Таким чином, можливо оцінити вплив вивільнення коштів з логістичного потоку на фінансовий стан підприємства через оцінку інвестиційної привабливості підприємства.

Прийнято розрізняти фактори, що приймаються до уваги інвестором, як правило, при виборі об'єкту інвестування та фактори, що впливають на саму інвестиційну привабливість суб'єкту господарювання. До першої групи факторів відносяться виробничо-технологічні, ресурсні, інституціональні, нормативно-правові, інфраструктурні, а також експортний потенціал, ділова репутація і т.д. Кожний з них може бути охарактеризований різноманітними показниками, але аналізуючи їх можна зробити висновок, що на перший план виходять ті, що характеризують прямо чи опосередковано фінансово-економічні аспекти господарювання об'єкта інвестування.

До другої групи факторів згідно [9, с. 408-409] пропонується відносити фінансово-економічні, що здійснюють прямий вплив на рівень привабливості підприємства, та соціальні і інформаційні, що впливають опосередковано. Слід зазначити, що при розгляді факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємства, доцільно більш детально розглянути фінансово-економічні, до яких, як правило, відносяться наступні [9, с. 408-409]:

- 1) підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві;
- 2) ріст ефективності використання оборотних коштів;
- 3) підвищення ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
- 4) удосконалення управління прибутком;
- 5) запровадження маркетингових заходів;
- 6) управління ціноутворенням на продукцію підприємства;
- 7) впровадження моніторингу цін на сировину та комплектуючі вироби;
- 8) зростання ефективності діяльності підприємства за рахунок впровадження екологічно безпечного обладнання;
- 9) управління якістю.

З огляду на те, що в даному випадку підвищення інвестиційної привабливості підприємства розглядається з позиції управління рухом матеріального потоку, який у вигляді виробничих запасів, незавершеного виробництва та готової продукції є складовим елементом оборотних коштів, тому особливої уваги серед перерахованих вище факторів заслуговує ріст ефективності їх використання, який може бути досягнуто за рахунок скорочення тривалості виробничого процесу, часу зберігання сировини, часу знаходження оборотних коштів у сфері обігу. Строк знаходження оборотних коштів у сфері виробництва можна скоротити за рахунок вдосконалення організації технологічних процесів, оперативного-виробничого планування, впровадження нової високо розвинутої техніки і технологій, скорочення витрат ручної праці, усунення невиробничих витрат і втрат робочого часу. Зменшення часу збереження сировини, матеріалів, покупних напівфабрикатів досягається за рахунок вдосконалення виробничих норм і нормативів, встановлення оптимальних розмірів запасів і зниження наднормативних надлишків, вдосконалення і організації планування матеріально-технічного постачання. Скорочення періоду знаходження оборотних коштів у сфері обігу досягається за рахунок зменшення складських запасів готової продукції, скороченню часу знаходження коштів у вигляді дебіторської заборгованості, а також на розрахунковому рахунку і в касі. Важливим є також контроль за своєчасним переходом оборотних коштів із сфери обігу у виробничу сферу і навпаки. Затримка на будь-якому етапі призводить до подовження тривалості періоду обігу, зниження оборотності оборотних коштів, а також до простоїв обладнання, несвоєчасного постачання споживачів готовою продукцією [9, с. 410].

Враховуючи те, що відсутній єдиний підхід до оцінки інвестиційної привабливості промислового підприємства, існує декілька найбільш поширених методів її визначення, серед яких виділяються метод суми коефіцієнтів, метод комплексної оцінки та метод суми місць. Враховуючи той факт, що за сучасних умов господарювання діяльність більшості промислових підприємств є малоефективною, то потенційні інвестори звертають увагу не лише на прибутковість роботи, але і на основні недоліки в господарській діяльності, тому визначення інвестиційної привабливості пропонується проводити за допомогою методу комплексної оцінки, який висвітлює саме негативні сторони на відміну від методу суми коефіцієнтів, який відбиває лише позитивні.

Для дослідження впливу розміру матеріального потоку на інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання виконаємо її розрахунки за вищевказаною послідовністю для промислових підприємств машинобудівної галузі Донецької області за 2011 рік. Результати розрахунків зведено до таблиці 1.

Таблиця 1

Розрахунок показників інвестиційної привабливості для машинобудівних підприємств Донецької області

№ п/п	Найменування підприємства	Узагальнюючі групові показники				R _j
		E _{загj}	B _{заг j}	L _{заг j}	P _{заг j}	
1	Артемівський машинобудівний завод	-0,2568	0,1581	1,1623	-0,000043	0,841
2	«Будмаш»	0,1693	0,4049	1,1745	0,000195	0,741
3	Машинобудівний завод «Буран»	0,0194	0,3663	0,3305	0,000038	0,843
4	Горлівський дослідно-механічний завод	-1,7731	0,3487	0,4068	-0,0007	1,166
5	Рутченківський завод «Гормаш»	0,0128	0,1553	0,9974	-0,000018	0,803
6	Дружківський машинобудівний завод	0,0133	0,2368	1,0355	0,0000827	0,784
7	Краматорський завод важкого верстатобудування	0,1363	0,1986	1,1175	0,0000657	0,779
8	Маріупольський завод важкого машинобудування	0,0294	0,6116	0,9787	0,0003	0,724
9	Новогорлівський машинобудівний завод	-5,1200	0,0345	- 2,8965	-0,0004	2,981
10	«НОРД»	0,1342	0,6137	0,4231	0,3999	0,590
11	Донецький завод «Продмаш»	-0,5896	0,2512	0,8075	-0,000056	0,881
12	Сніжнянський завод хімічного машинобудування	0,3173	0,3061	1,4800	0,0000724	0,782
13	«Точмаш»	-3,2291	0,2843	- 0,6808	-0,0305	1,779
14	Машинобудівний завод «Тітан»	-0,1687	0,0001	0,1426	-0,000081	0,978
15	Горлівський машинобудівний завод «Універсал»	0,0906	0,6475	- 0,2902	0,0004	1,003
16	Ясинуватський машинобудівний завод	-1,5714	0,3237	1,2513	-0,0005	1,083

де E_{загj}, B_{загj}, P_{загj} – значення узагальнюючих групових показників рентабельності, ділової активності, потенціалу акцій по j-му підприємству;

L_{загj} – значення узагальнюючих групових показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності по j-му підприємству;

R_j – загальний рейтинг j-го підприємства.

Визначимо значення узагальнюючих групових показників та інтегрального показника інвестиційної привабливості для машинобудівних підприємств Донецької області при зменшенні рівня запасів на 10%. Зміну рівня запасів проведемо для Сніжнянського заводу хімічного машинобудування при незмінних значеннях вихідних даних для інших підприємств. Також проставимо ранги для підприємств відповідно до значення інтегрального показника інвестиційної привабливості (чим більше значення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства, тим вищий у нього рейтинг). Результати розрахунків зведено до таблиці 2.

Таблиця 2

Значення інтегрального показника інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств та номеру рангу до та після зміни рівня запасів

№ п/п	Найменування підприємства	До зміни рівня запасів		Після зміни рівня запасів	
		R_j	Ранг	R_j	Ранг
1	Артемівський машинобудівний завод	0,841	8	0,841	8
2	«Будмаш»	0,741	3	0,741	3
3	Машинобудівний завод «Буран»	0,843	9	0,843	9
4	Горлівський дослідно-механічний завод	1,166	14	1,166	14
5	Рутченківський завод «Гормаш»	0,803	7	0,803	7
6	Дружківський машинобудівний завод	0,784	6	0,784	6
7	Краматорський завод важкого верстатобудування	0,779	4	0,779	5
8	Маріупольський завод важкого машинобудування	0,724	2	0,724	2
9	Новогорлівський машинобудівний завод	2,981	16	2,981	16
10	«НОРД»	0,590	1	0,590	1
11	Донецький завод «Продмаш»	0,881	10	0,881	10
12	Сніжнянський завод хімічного машинобудування	0,782	5	0,778	4
13	«Точмаш»	1,779	15	1,779	15
14	Машинобудівний завод «Тітан»	0,978	11	0,978	11
15	Горлівський машинобудівний завод «Універсал»	1,003	12	1,003	12
16	Ясинуватський машинобудівний завод	1,083	13	1,083	13

Аналізуючи дані таблиць 1 та 2 можна зробити наступні висновки:

- від'ємні значення деяких узагальнюючих групових показників інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств (в таблиці 1) свідчать про незадовільний рівень або рентабельності, або ділової активності, або ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, або показників потенціалу акцій;

- при зменшенні рівня запасів на 10% для Сніжнянського заводу хімічного машинобудування значення рейтингу його інвестиційної привабливості змінилося на 1 позицію (з п'ятої позиції рейтинг перемістився на четверту позицію), що свідчить про позитивний вплив розміру матеріального потоку на інвестиційну привабливість та загальний її рейтинг і про доцільність впровадження удосконаленої системи управління рухом матеріального потоку.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зазначити, що організація синхронного, рівномірного та ритмічного просування сировини, матеріалів, напівфабрикатів та незавершеного виробництва між ланками логістичного ланцюга сприяє зменшенню витрат на утримання виробничих запасів за рахунок скорочення потреб в них, вивільненню фінансових коштів за рахунок скорочення тривалості знаходження в них і дозволяє підвищити інвестиційну привабливість підприємства. Зокрема розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості показав, що при зменшенні розміру матеріального потоку на 10% для Сніжнянського заводу хімічного машинобудування рейтинг його збільшується на один ранг, що свідчить про доцільність та дієвість запропонованого підходу.

SUMMARY

We consider the investment attractiveness of industrial enterprise as a composite index that fully describes its financial and economic activity. An assessment of the impact of movement of material flow on the financial condition and results of the enterprise.

Література

1. Демурин А.С. Теория управления качеством: теоретические и прикладные проблемы систем менеджмента качества процессов, продукции и услуг: [монография] / А.С. Демурин – СПб.: СПбГИЭУ, 2006. – 156 с.

2. Карабаза І.А. Логістичний підхід до управління виробничими запасами підприємств / І.А. Карабаза // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. - 2004. – Вип.187, т.1. - С. 84-89.

3. Крикавський Є.В. Логістика підприємства: [навчальний посібник] / Є.В. Крикавський – Львів: Вид-во держ. ун-ту «Львівська політехніка», 1999. – 160 с.

4. Крылов Э.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия / Э.Н. Крылов, В.М. Власова, М.Г. Егорова - М.: Финансы и статистика, 2003. – 192 с.

5. Нагловский С.Н. Логистика проектирования и менеджмента производственно-коммерческих систем / С.Н. Нагловский. — Калуга: Манускрипт, 2002. — 336 с.

6. Пурлик И. Рынок инвестиционных товаров и логистика : [монография] / И. Пурлик — М.: Междунар. ун-т бизнеса и управления, 1997. — 192 с.

7. Савчук А.В. Актуальные вопросы интеграции предприятий машиностроения Украины в мировое экономическое пространство / А.В. Савчук, В.Ю. Горчаков // Экономика промышленности. – 2005. - № 5 (31). – С. 22-26.

8. Фомин П.А. Оценка эффективности использования финансов предприятий в условиях рыночной экономики / П.А. Фомин, В.В. Хохлов – М.: Высшая школа, 2002. – 212 с.

9. Хобта В.М. Управління інвестиціями: [навчальний посібник] / В.М. Хобта - Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. – 448 с.